

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Päivämäärä: 15.9.2023

Asia: VN/20721/2023

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry. – Finlands översättar- och tolkförbund rf. kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä mahdollisuudesta tulla kuulluksi koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (VN/20721/2023).

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto on aatteellinen yhdistys, joka edustaa noin 1750 ammattikäntäjää ja -tulkkia, käännös- ja tulkkausalalan opettajaa ja tutkijaa. Liiton jäsenistä suurin osa on itsensätyöllistäjiä. Luovilla ja kulttuurialoilla, kuten myös käännös- ja tulkkausalalla, työskennellään perinteisen ja vakituisen kuukausipalkkaisen työn sijaan suurelta osin projektiperustaisesti, silpputyössä, keikkatyössä, toimeksianto kerrallaan, usein myös osa-aikaisesti. Käännöstoimeksiannot tilataan nopealla aikataululla ja kääntäjien ja tulkkien on oltava yleensä valmiita reagoimaan toimeksiantoihin yhtä nopeasti. Työvoima alallamme on hyvin asiantuntevaa, motivoitunutta ja kyse on asiantuntijatyöstä. Alan opetus- ja tutkimushenkilöstö työskentelee myös määräaikaissa työsuhteissa, välillä osa-aikaisesti, välillä kokoaikaisesti.

Palkansaajan työssäoloehdon pidentämistä koskeva muutos

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto esittää, että hallituksen suunnitelma, joka ottaa huomioon luovien alojen tekijöiden työn erityispiirteet, sisällytettäisiin hallituksen esitykseen. Esitämme, että ristiriidat hallitusohjelman kulttuurialaa ja freelancereita koskevaan erityiskirjaukseen poistetaan.

Työssäoloehdon pidentämistä koskeva muutos vaikeuttaa merkittävästi ansiosidonnaisen tai peruspäivärahan piiriin pääsyä luovilla aloilla. Tämä koskettaisi erityisesti henkilöitä, joiden työssäoloehto olisi kertynyt useista erillisistä työssäolojaksoista ja erityisesti lyhyistä työssäolojaksoista.

Hallituksen esityksessä ei perustella laisinkaan syytä työssäoloehdon pidentämiselle. Pidentäminen olisi luovien alojen kannalta kohtuutonta, ja esitämme, että työssäoloehto pidetään nykyisen mittaisena.

Palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevat muutokset

Vastustamme esitystä.

Työttömyyspäivärahan myöntämisen edellytyksenä oleva palkansaajan työssäoloehto määräytyy nykyään vakuutuksenalaisten tulojen perusteella. Palkansaajan työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on 28 kuukauden aikana kerryttänyt yhteensä vähintään kuusi työssäoloehtokuukautta. Hallituksen esityksessä on suuri muutos ja ehdotetaan, että saman 28 kuukauden aikana tulisi kertyä peräti 12

työssäoloehtokuukautta. Tämä vaikeuttaa ansiosidonnaisen tai peruspäivärahan piiriin pääsyä luovilla aloilla. Esitetty muutos vaikuttaa rajuimmin niihin, joilla ei ole kokoaikaista työtä, eli sellaisiin työntekijöihin, joille on tarjolla satunnaista ja sirpalemaista työtä, kuten pätkä- ja keikkatöitä tekevät, nollatuntisopimuksilla työskentelevät ja osa-aikaiset työntekijät. Esityksen perusteella on arvioitavissa, että heidän työttömyyskorvauksensa pieneneisi.

Puolien kuukausien tulojen huomioon ottaminen luo uudenlaisen kannustinloukun. Hallituksen esityksessä esitetään puolikkaiden kuukausien tulojen huomioimista koko kuukauden tulona. Tämä vaikuttaa ansiopäivärahan tasoon alentavasti eikä puolikkaan kuukauden tulorajalla kannata näin ottaa työtä vastaan. Lopputuloksena voi olla negatiivinen työllisyysvaikutus käyttäytymisvaikutusten kautta.

Työssäoloehdon pidentäminen 12 kuukauteen on itsensätyöllistäjien kohdalta kohtuutonta. Esitämme, että työssäoloehdotusta ei muuteta.

Ansiopäivärahan perusteena olevan palkan määrittely

Muutoksen myötä mm. luovia ja esityksellistä työtä sisältäviä aloja koskeva erityissääntely tulee poistaa laista. Työssäoloehdon muuttaminen aikaperusteisesta tuloperusteiseksi ns. euroistaminen on kannatettavaa ainoastaan, jos varmistetaan se, että muutos palvelee perinteisestä palkansaajatyöstä poikkeavia epäsäännöllisen, keikkatyön ja projektiluontoisen työn aloja, luovia aloja.

Hallituksen esitykseen tulee lisätä kokonaisarviointi hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti siitä, miten muutosesitys mahdollisesti ratkaisisi kulttuurialan ja luovien alojen tekijöiden sosiaali- ja työttömyysturvaan liittyviä ongelmia ja huomioi erityisesti freelancereiden aseman.

Työttömyysetuuden sovittelun suojaosasta luopuminen

Suoja-osa on ollut pienipalkkaisilla aloilla tärkeä. Se on kannustanut pienempienkin töiden vastaanottoon, kun ei ole tarvinnut olla huolissaan vähäisten tulojen vaikutuksesta työttömyysetuuteen. Suojaosa ehdotetaan nyt poistettavaksi. Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto pitää tätä huonona ehdotuksena, koska se sotii mielestämme täysin tarkoitustaan vastaan. Ehdotuksella pyritään siihen, että kannustettaisiin ottamaan vastaan työtä, mutta todellisuudessa luodaan uusi kannustinloukku.

Suojaosa on myös omiaan ylläpitämään työkykyä. Luovien alojen markkinat toimivat myös eri tavalla. Projektiluontoinen työ on sääntö, eikä poikkeus. Jos suojaosasta luovuttaisiin, se pikemminkin kannustaisi olemaan ottamatta vastaan työtä luovilla aloilla. Tämä synnyttää työvoimaongelmia alalla. Tämä on myös hyvin vahingollinen nuorille työntekijöille tai yrittäjille, sillä nuorille tarjotaan työelämään tullessaan usein aluksi lyhytkestoista työtä.

Lapsikorotusten poistaminen

Emme kannata lapsikorotuksen poistoa, sillä tämä ei edistäne tasa-arvoa työelämässä.

Lapsikorotuksen poisto näkyisi sekin heikompituloisten lompakossa ja vaikuttaisi todennäköisesti niin, että muiden tukien käyttö lisääntyy, kun työttömyysturvalla ei saa riittävää perustoimeentuloa. Samalla lapsikorotusten poistamisella saattaa olla epätasa-arvoistava vaikutus, koska sillä on vaikutusta erityisesti naisvaltaisilla aloilla toimiviin. Käännös- ja tulkkiala on melko naisvaltainen ala.

Omastuuajan pidentäminen

Vastustamme omastuuajan pidentämistä. Esitys ei tältä osin toteuta tavoitettaan työttömyysturvajärjestelmän yksinkertaistamisesta.

Taloudelliset ja kansalaisvaikutukset

Uudistuksen tavoitteena on ollut vastata työmarkkinoilla tapahtuviin muutoksiin ja selkeyttää työttömyysturvaetuuksien toimeenpanoa. Lopputuloksena ei voi olla malli, joka johtaa kohtuuttomiin työttömyyspäivärahan heikennyksiin matalammilla tulotasoilla ja aloilla, joilla tehdään paljon pätkä- ja silpputyötä.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto on huolissaan määräaikaisissa ja osa-aikaisissa työsuhteissa työskentelevien asemasta työttömyysturvalain muutoksessa. Käännös- ja tulkkialalla toistaiseksi voimassa olevia työ- tai palvelusuhteita on vain vähän. Monet työsuhteista työtä tekevät ovat pätkä- ja silpputyössä. Alalle tyypillistä on myös työskentely eri muodoissa. Käännös- ja tulkkialalla kaivattaisiin Suomeen vihdoin myös yhdistelmävakuutusta, joka esim. Tanskassa jo on.

Muutosten vaikutusten seuranta ja arviointi jälkikäteen

Vaikutusten arviointi olisi tullut tehdä etukäteisesti. Esitetynlaisia hyvin laajoja muutoksia ajetaan tarpeettoman nopealla aikataululla työttömyysturvalainsäädäntöön.

Muuta

Hallitusohjelmassa luvataan, että ”hallitus ratkaisee kulttuurialan ja luovien alojen tekijöiden sosiaali- ja työttömyysturvaan liittyviä ongelmia osana sosiaaliturvauudistusta. Erityistä huomiota kiinnitetään freelancereiden asemaan.”

Lausuntokierroksella oleva esitys sisältää kuitenkin useita kohtia, jotka ovat ristiriidassa edellä kuvatun, taiteilijoiden ja freelancerien työttömyys- ja sosiaaliturvaa koskevan erityiskirjauksen kanssa.

Esitämme, että ristiriidat hallitusohjelman kulttuurialaa ja freelancereita koskevaan erityiskirjaukseen saadaan poistetuksi.

Merkittävä osa kääntäjistä ja tulkeista saa toimeentulonsa useasta eri tulonlähteestä. Kääntäjän työtä voidaan tehdä osa-aikaisesti muiden töiden ohella. Kirjallisuuden kääntäjien työstä osa rahoitetaan usein apurahalla. Hallituksen esitys voi heikentää kääntäjien ja tulkkien työn edellytyksiä.

Hallituksen esitykseen tulee lisätä kokonaisarviointi siitä, miten muutosesitys samalla ratkaisee kulttuurialan ja luovien alojen tekijöiden sosiaali- ja työttömyysturvaan liittyviä ongelmia ja huomioi erityisesti freelancereiden aseman hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti.

15.9.2023

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry